

CRKVA U SVIJETU

Tihi čuvari hrvatski autocesta - Tuneli Sveti Rok i Dubrave, odmorište Krka (8)

ZAGREB (IKA) 09.09.2024. / 15:02

Na dionicama autocesta u Hrvatskoj kojima upravljaju "Hrvatske autoceste d.o.o." nalazimo i njihove tihe čuvare. Kako bi se s njima upoznali, cilj autora vlč. mr. sc. Tomislava Hačka bio je kroz ovaj rad predstaviti te svojevrsne "krajputaše" koji nisu dostupni široj javnosti. U posljednjem dijelu rada upoznat ćemo se s preostalim tihim čuvarima autoceste A1.

III) Tunel Sveti Rok

Nakon završenoga puta sa svetom Barbarom, djevicom i mučenicom, ponovno se vraćamo malo sjevernije i do tunela Sveti Rok. Nakon toga spuštamo se opet malo južnije do odmorišta Krka, a svoje putovanje s tihim zaštitnicima hrvatskih autocesta završit ćemo kod tunela Dubrave.

A) TUNEL SVETI ROK

Tunel Sveti Rok, koji se nalazi na dionici Sveti Rok – Maslenica, izgrađen je s dvije tunelske cijevi u dužini od 5727 m. Od 2003. za promet je bila otvorena samo jedna cijev, a od 2009. godine otvorene su obje cijevi za redoviti promet. Tako ovaj tunel prolazi kroz Velebit, i to između dva mjesta: Svetoga Roka (na sjevernoj strani), po kojem je ovaj tunel dobio i ime, i Maslenice (na njegovoj južnoj strani). Kao što je već bio slučaj s već navedenim tunelima, i prilikom iskopa ovoga tunela primijenjena je Nova austrijska tunelska metoda (NATM) bušenjem i miniranjem. Zanimljivo je istaknuti činjenicu kako su „tijekom iskopa otkriveni brojni speleološki objekti na trasi tunela, koji su uspješno sanirani“, a otkriven je i najveći speleološki objekt. Također, vrijedi spomenuti i kako je za probijanje ovoga tunela i tunela Mala Kapela upotrijebljeno oko 2.000.000 kg eksploziva, „što najbolje ilustrira opseg i kompleksnost ovoga građevinskog pothvata“.

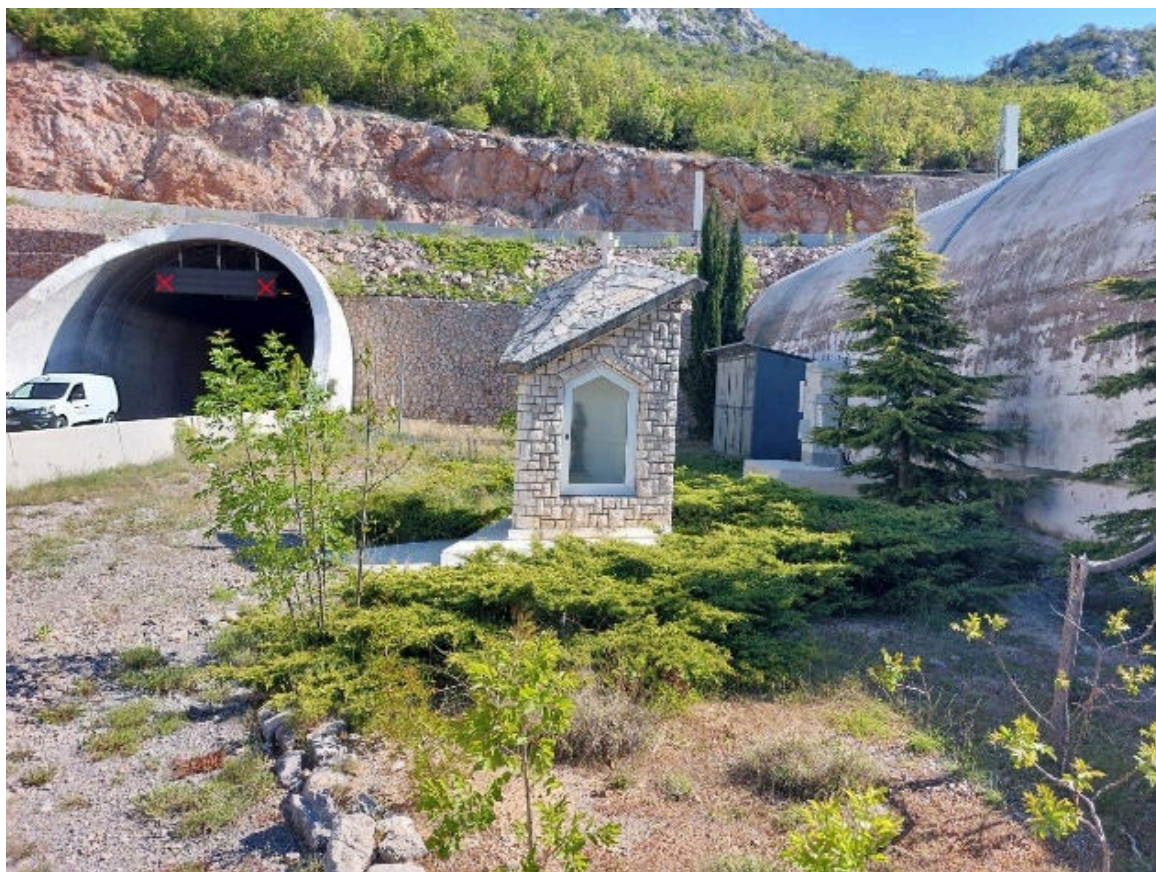

Foto: HAC, Kip svetoga Roka na ulazu u tunel Sveti Rok

Zbog svojih pogonskih i sigurnosnih karakteristikama ovaj tunel ubraja se među najmodernije u Europi (npr. sustav za upravljanje prometom, promjenjiva signalizacija, sustav ozvučenja i sl.) (usp. HAC, „Autocesta A1 Zagreb – Split – Dubrovnik. Tuneli Mala Kapela i Sveti Rok“).

B) SELO SVETI ROK

Sveti Rok je selo u Lici, na 576 metara nadmorske visine, u blizini Gračaca, a po posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine broji 250 stanovnika. S naseljima Gornja Ploča, Kik, Ličko Cerje, Lovinac, Raduč, Ričice, Smokrić, Štikada, Vranik, Sveti Rok dio je općine Lovinac

Rječice Ričica (pojam koji se upotrebljava za malu rijeku) i Opsenica (dobila ime po tome jer opasuje okolne zaselke), zajednički povezane kanalom, utječu u umjetno jezero Sveti Rok koje je nastalo zbog potreba izgradnje HE Velebit. Uz ovu primarnu potrebu, jezero je poribljeno te je uređeno i za rekreativne sadržaje. Osim punionice vode, glavna gospodarska osnova ovoga mjesta je poljoprivreda, osobito stočarstvo.

Foto: HAC, Kip svetoga Roka na ulazu u tunel Sveti Rok

Mjesto je dobilo ime po crkvi svetoga Roka koja je izgrađena 1763. godine, a tridesetak godina kasnije osnovana je i župa s kojom počinje naseljavanje ovoga mjesta, ali i okolnih zaselaka. Nakon posvete 1804., crkva je još dodatno uređena 1824. godine dobrotom baruna i generala Josipa Vrkljana. Nažalost, kao i sve druge crkve na ovom području tijekom Domovinskoga rata, crkva je potpuno uništena. Obnovljena je 1999. godine.

Uz samu crkvu postavljen je i spomenik Aneri, književnom liku iz djela Mile Budaka. Spomenik je podignut na spomendan svetoga Roka, 16. kolovoza, 2014. godine. U podnožju kipa nalazi se i natpis: „Anera je radila za vječnost kao poslanik Božji u vječnom neprekidnom djelu stvaranja, obnavljanja, oplođivanja i rađanja. Mile Budak, Ognjište, III“ (usp. mrežno izdanje *Hrvatske enciklopedije*; službene mrežne stranice Općine Lovinac).

Ovdje i ističemo kako u selu završava i tzv. Majstorska cesta, o kojoj smo pisali u jednom od prethodnih poglavlja.

C) SVETI ROK, ISPOSNIK

Sveti Rok rodio se oko 1295. godine, umro 1327., a ubraja se u red onih svetaca oko kojih su se ispreplele mnoge zanimljive legende. Može se ubrojiti i u red najpoznatijih svetaca u kršćanstvu koje ga redovito prikazuje obučena u hodočasničko odijelo (a da je hodočasnik, simbolizira i prikaz školjke), u pratnji psa.

U djelu „Sveci kroz crkvenu godinu“ piše kako je sveti Rok vjerojatno rođen u francuskom gradu Montpellieru, a nakon što je ostao bez roditelja, svu svoju baštinu podijelio je siromasima i krenuo je na hodočašće u Rim. Na tom hodočasničkom putu prema Rimu susreo se i s bolesti gube u mjestu Acquapendente te je pomagao svima koji su bili pogođeni tom bolešću. Nakon nekoga vremena nastavio je svoj put prema Rimu prolazeći kroz gradove Cesenu, Rimini, Novaru i Piacenzu. U ovom potonjem je i sam obolio od gube pa se povukao u osamu kako ne bi bio nikom na teret i kako bi umro u samoći. Zanimljivo je spomenuti kako se tijekom toga vremena hranio kruhom koji mu je svakodnevno donosio pas te je sv. Rok ozdravio i poželio se vratiti u svoje rodno mjesto.

Foto: HAC, Kip svetoga Roka na ulazu u tunel Sveti Rok

No na putu prema kući, u mjestu Angera, zamijenili su ga s jednim špijunom i pet godina je nevin proveo u samici u kojoj i umire na Veliku Gospu 1327. godine.

Zemni ostaci ovoga sveca počivaju u Veneciji, a ime mu je pomalo nepoznata porijekla te onda ni njegovo značenje nije posve sigurno. Jedno od značenja koje mu se pripisuje jest i ono da etimološki dolazi od nordijske riječi *hrokr*, što znači: visok i jak. Štuje se kao zaštitnik kirurga, hodočasnika, zatvorenika i invalida, a kako smo i prethodno rekli, Crkva ga slavi svake godine 16. kolovoza.

D) SVETI ROK PORUČUJE

Sveti je Rok većinu života proveo putujući i hodočasteći. No bez obzira na zacrtani plan puta, nije se nikada sustezao na tom putu zastati i pomoći drugom koji je bio u nevolji ili pogođen kojom bolešću. Stoga je i sam ulazak u ovaj tunel prilika i poticaj da se i mi na svojim putovima ne bojimo stati i pomoći drugom. U tom smislu mogu biti poticajne riječi sv. Tome Akvinskoga: „Augustin kaže: ‘Bolje je šepati cijelim putem nego žurno skrenuti s puta.’ Jer onaj koji šepa cijelim putem, čak i ako čini samo male pomake, stiže na svoj cilj; ali ako tko odluta s puta, što brže ide, to brže se udaljava od svojega cilja.“

IV) Odmorište Krka

Putujući dalje dionicom autoceste A1, između čvora Skradin i čvora Šibenik, na odmorištu Krka (stacionaža km 314 + 800 desno), u smjer Dubrovnika, naići ćemo na kamenu kip Gospe od Puta. Kip Gospe od Puta postavljen je 14. kolovoza 2009. godine, visok je 3,5 metara te teži 8 tona. Kao takav, najviši je to kip Majke Božje u Hrvatskoj, a kip su izradili akademski kipar Kruno Bošnjak i akademski kipar Vena Jerković, zajedno sa suradnicima. Godine 2011., točno dvije godine nakon njegova postavljanja, organizirana je primopredaja ovoga kipa od strane humanitarne udruge „Cro unum“ Šibenskoj biskupiji.

Foto: HAC, Kip Gospe od Puta na odmorištu Krka

Kako je i istaknuto prigodom primopredaje kipa, kip Gospe od Puta postavljen je upravo na ovom mjestu jer je „ovo mjesto ne samo najljepši vidikovac u Hrvatskoj, već i mjesto gdje će se najbolje vidjeti kip Gospe, a uz to, ovdje je i najveća frekvencija putnika“ (usp. „Slobodna Dalmacija“, 15. kolovoza 2011., str.18).

A) NACIONALNI PARK KRKA

Zaustavljajući se na ovom odmorištu, pogled svakoga putnika i vozača zaustavit će se i na Nacionalnom parku Krka koji se nalazi na području Šibensko-kninske županije, a prostire se na području od 109 km², odnosno uz tokove rijeka Krke i donjega toka rijeke Čikole. Sa svojih „sedam sedrenih slapova i ukupnim padom od 224 m, Krka je prirodni i krški fenomen. Sedreni slapovi rijeke Krke temeljni su fenomen ove rijeke“, opisano je na službenim mrežnim stranicama Nacionalnoga parka.

„Inicijativa za proglašenje rijeke Krke nacionalnim parkom pokrenuta je 1971., kada je izrađen prostorni plan koji je nosio naziv ‘Nacionalni park Krka: razvojni prostorni plan’. Područje od starohrvatskih utvrda Trošenj i Nečven do Šibenskog mosta, uključujući i tri i pol kilometra toka rijeke Čikole, ukupne površine 142 km², Sabor SR Hrvatske 24. siječnja 1985. proglasio je nacionalnim parkom. Zbog četiriju urbanih mjesta (Skradin, Bilice, Raslina i Zaton), izgradnje autoceste Zagreb – Split te razvoja turizma i ostalih privrednih djelatnosti na tom području, Sabor Republike Hrvatske Zakonom o izmjenama Zakona o proglašenju Nacionalnog parka ‘Krka’ 1997. godine revidira granice Parka.

Južna granica Parka pomaknuta je uzvodno do Skradinskog mosta, a sjeverna gotovo do Knina. Granica Nacionalnog parka ‘Krka’ proteže se 50 km uz gornji i srednji tok rijeke Krke (dva kilometra nizvodno od Knina pa do Skradina) i donji tok Čikole (obuhvaćajući ušće i 3,5 km kanjona rijeke), na prostoru gradova Knina, Drniša, Skradina i Šibenika i općina Ervenika, Kistanja i Promine“, istaknuto je još na mrežnim stranicama Nacionalnoga parka.

Uz bogatu prirodnu baštinu – npr. sedre i sedrene slapove od kojih su najpoznatiji Roški slap i Skradinski buk) – u Nacionalnom parku moguće je razgledati i bogatu kulturnu baštinu poput srednjovjekovnih utvrda, otoka Visovca i manastira Krka.

B) GOSPA OD PUTA – HODEGETRIA

Prikaz Gospe od Puta svoj izvor ima u prikazima Blažene Djevice Marije na ikonama koje su poznatije pod nazivom „Hodegetria“.

Pišući o ovom prikazu Blažene Djevice Marije, Daniel Esparza u svom članku tumači kako ta ikona prikazuje Bogorodicu koja drži u naručju dijete Isusa. No tu je zanimljiv jedan detalj. Naime, Marija svojom desnom rukom pokazuje na svoga Sina, odnosno pokazuje na onoga koji je, uz to što je Istina i Život, i Put. Na taj način Bogorodica zapravo pokazuje na put spasenja.

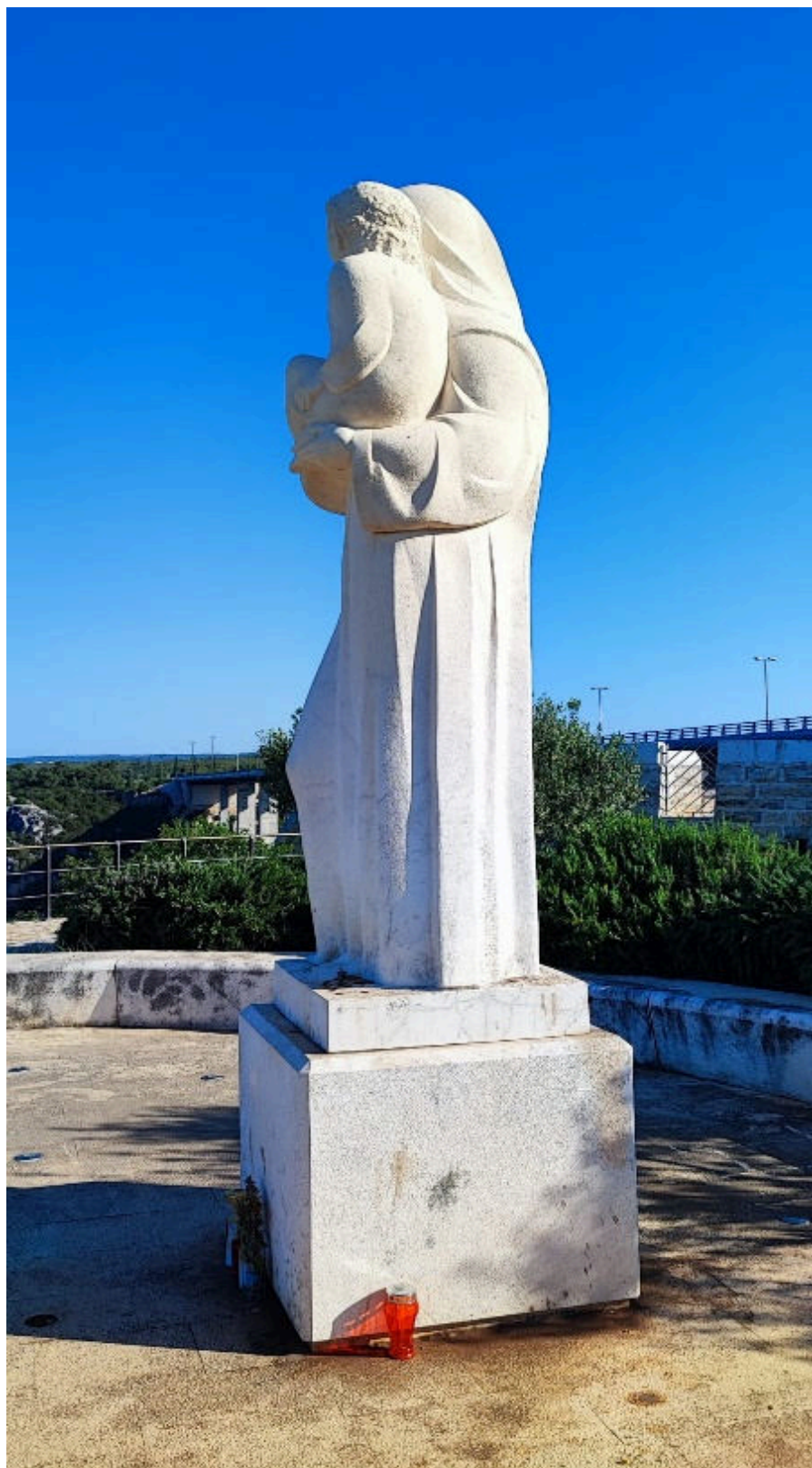

Foto: HAC, Kip Gospe od Puta na odmorištu Krka

Polazeći pak od etimologije same riječi *hodegetria*, slobodno možemo reći i kako Bogorodica poziva gledatelja ikone da ide, da krene na put, da hoda.

„Najčašćenija ikona Hodigitrije, koja se smatra originalom, nekada se nalazila u samostanu Panaghia Hodigitria u Carigradu. Ova slika, za koju se kaže da ju je iz Svete Zemlje donijela Eudokija, žena cara Teodozija II (408. – 450.), bila je središnji dio bizantske pobožnosti. Izvorna je ikona, nažalost, vjerojatno

izgubljena u vremenu, iako i dalje postoje legende o njezinu putovanju u Rusiju ili Italiju“, napominje Esparza na kraju svoga članka.

C) GOSPA OD PUTA PORUČUJE

Uživajući u ljepotama okolne prirode, bit će teško napustiti ovo odmorište. Ali Bogorodica poziva putnika da nastavi dalje svoj put, da hoda dalje. Uostalom, to je i čovjekov život koji se možda i bolje razumije promatra li ga se pod vidom putovanja i puta. Stoga, za kraj ovoga dijela rada i približavajući se kraju našega puta, donosimo naglaske nagovora šibenskoga biskupa Tomislava Rogića koji je izgovorio prigodom desete obljetnice postavljanja ovoga kipa Gospe od Puta: „Putovanje uvijek podrazumijeva neku neizvjesnost. Što nas sve čeka na putu? Hoćemo li na vrijeme stići? Hoće li sve proći dobro? Marija je ta pomoć na putu da sretno stignemo do cilja, uzdajući se u Gospodina koji će nam providjeti što nam je potrebno, kao što je to bilo u životu Blažene Djevice Marije, čije srce veliča Gospodina za sva dobročinstva.

Putovanje ljudskoga života prema vječnosti. Putovanje od djetinjstva, mladosti, zrelosti do starosti. Putovanje životnoga učenja, upoznavanja Božjih darova i stvorenja. Putovanje s braćom i sestrama, suputnicima koje nam je Bog stavio na životni put da izgradimo zajedništvo, jednodušnost u svakom dobrom i plemenitom nastojanju. Putovanje u vjeri, nadi i ljubavi prema Bogu! Putovanje od jednoga do drugoga ljudskog srca, putovanje koja rađa susretima koji nas obogaćuju i izgrađuju, čine od nas ono što kroz život postajemo i kako za vječnost dozrijevamo. Sve to od Gospe učiti možemo i trebamo, imajući je stalno pred očima kao našu suputnicu i zaštitnicu svakoga putovanja. Sve to i još puno više želio je označiti i ovaj Gospin kip ovdje na odmorištu Skradin, hrvatskoga autoputa.

Neka svaki prolazak pokraj Gospe od Puta vjernika potakne da joj sve svoje životne putove preporuči, neka na molitvu poziva i Bogu dovodi. Putniku, koji Gospu ne prepoznaje, neka posvjedoči u koga se vjerni hrvatski puk pouzdaje i kome se moli, da i njega sretno dovede cilju i poznavanju Boga. Svima nama neka bude znak Božje dobrote i ljubavi koja nam se u Marijinoj majčinskoj ljubavi za svoju djecu, koju je pod križem rodila, nikada ne prestaje darivati.“

V) Tunel Dubrave

Kip svetoga Nikole nalazi se u kapeli na ulazu u tunel Dubrave između čvora Vrpolje i čvora Prgomet, na sjevernom ulazu u centralnom zaštitnom pojasu (stacionaža km 344 + 500 desno). U podnožju niše nalazi se natpis ispisan na

mramornom kamenu: „Sveti Nikola moli za nas · Viadukt · Lipanj 2004“. Tako je i ovaj vjerski objekt, uz svetu Barbaru u tunelu Grič, jedini na dionicama kojim upravljaju Hrvatske autoceste koji nosi „potpis“ dobročinitelja te vrijeme dovršetka ove dionice autoceste.

A) TUNEL DUBRAVE

Tunel Dubrave je izveden kao dvocijevni tunel od kojih je lijeva cijev izgrađena u dužini od 868 m, a desna u dužini 837 m. Kako se napominje u „Tehničkoj monografiji“ HAC-a, „prema Prgometu trasa blago vijuga širim područjem naselja Perković i Sitno Gornje, savladavajući visinsku razliku od 108 m. U najvišoj točki izgrađen je tunel Dubrave“.

Foto: HAC, Kip svetoga Nikole na ulazu u tunel Dubrave

B) DUBRAVE

Tunel Dubrave dobio je ime po tome što je izgrađen na području koje nosi ime Dubrave. Etimološki, stablo hrasta nazivalo se nekada i dub, a onda se sukladno

tome i područje koje je obraslo hrastovom šumom nazvalo Dubrave/Dubrava/Dubrovnik, što su ujedno i česti toponimi na području Hrvatske.

C) SVETI NIKOLA, BISKUP

Sveti Nikola bio je biskup koji je živio u 4. stoljeću, a „jedan je od najčaćenijih svetaca kako na Istoku, tako i na Zapadu, nadaleko poznat po svojoj dobroti i ljubavi“, navodi se u djelu „Sveci kroz crkvenu godinu“ te se nastavlja: „legenda o njemu, kao onome koji nosi djeci darove u Božićnoj noći, ili pak drugim danima godine, jednako je tako dobro poznata, ali svi ne znaju kako se u njemu krije lik svetoga biskupa grada Mire u Siriji“.

Foto: HAC, Kip svetoga Nikole na ulazu u tunel Dubrave

„Možda najpoznatija zgoda vezana uz njega, koju nam prenosi ‘*Leggenda aurea*’ Jacopoa de Varazze, odnosi se na jednoga njegova susjeda koji je pao u nemilost te je čak razmišljao o tome da svoje tri kćeri preda bludništvu, kako bi se izvukao iz bijede. Kada je sveti Nikola to doznao, uzeo je nešto zlata i noću ga potajice stavio u prozor toga nesretnog čovjeka. Tu je gestu ponavljao sve dok otac nije uspio udati sve tri kćeri, koje tako bijahu uklonjene sa zlog puta. Učinio je i druga čudesa kako bi pritekao u pomoć svojim vjernicima, kao i da bi ih otrgnuo od idolopoklonstvena kulta stanovitoj ‘Dini’ (...) i vratio ih blagoslovljenom čašćenju

jedinoga pravoga Boga. Bogat zaslugama, sveti je biskup Mire preminuo u 65. godini, polovinom IV. stoljeća, ali ni s Neba ne zaboravlja potrebe svoje djece. I dan-danas iz njegova tijela izlazi ulje koje liječi mnoge bolesti.

Posmrtni ostaci ovoga sveca počivali su u katedrali u Miri sve dok ih – kako bi ih sačuvali od sknavljenja turskih napadača – 62 vojnika iz Barija nisu prenijeli u svoj grad, gdje su s velikim počastima pohranjene u tamošnju katedralu, 9. svibnja 1087. Bari je otada postao svjetsko središte čašćenja ovoga sveca te – što je vrlo važno – poveznica s pravoslavljem, koje ga i danas slavi kao svojega.“

Ime Nikola označava onoga koji je pobjednik, a sveti Nikola zaštitnik je putnika, pomoraca, djece, Rusije, Grčke, ali i mnogih gradova i župa, kako u Hrvatskoj, tako i u svijetu.

12. Sveti Nikola poručuje – umjesto zaključka

Cijeli ovaj rad otvorili smo sa svetim Benediktom, monahom, zaštitnikom Europe, koji nas je potaknuo svojim „Pravilom“ da sve goste koji nam dolaze primimo kao Krista. Tako je zapravo svaki od nas dobio poziv da, dok putuje hrvatskim autocestama, svima iskaže prikladno štovanje.

Na drugo nas nisu pozivali ni drugi sveci, počevši od Blažene Djevice Marije, svetoga Ivana Krstitelja, svete Barbare, svetoga Martina, svetoga Kristofora, svetoga Antuna Padovanskoga... Zato i jesu još i danas među nama i sjaje nam kao primjer i svjedoci da je (ipak!) moguće ostvariti želju biti dobar čovjek. A baš zato što u svakom ovom svetačkom liku prepoznamo dobrog čovjeka, svatko od njih zavrijedio je biti i zvati se tihim čuvarem hrvatskih autocesta. Jer upravo tu skreću pozornost čovjeku da prema drugim sudionicima u prometu bude pažljiv, da pomogne, da zaštiti najranjivije. No, uza to, svaki ovaj tihi čuvar, kako smo i vidjeli, nije tu kao onaj koji bi među ljude unosio razdore ili naglašavao razlike, već je tu kako bi između ljudi trasirao ceste, tunele, mostove i vijadukte. Samim tim, svaki taj tihi čuvar potiče da se ljudi međusobno povežu i još bolje upoznaju.

Stoga je znakovito da čitav ovaj rad završavamo sa svetim Nikolom kojega u svijetu prepoznamo kao zaštitnika onih koji se nalaze na putu. A dok se čovjek nalazi na putu i dok putuje, kako dionicama autocesta, tako i onim životnim dionicama, važno je samo da upamti ono na što sveti Nikola stalno podsjeća: na dar. Jer netko drugi na autocesti nije nepoznanica, već je dar. Tako, upoznajući se međusobno, otkrivamo pravu riznicu u daru druge osobe, bilo da se vraćamo svojim kućama, bilo da hrvatskim autocestama putujemo prema željenom odredištu.

Na kraju rada ponajprije upućujem zahvalu Gospodinu koji nam daruje svakoga dana nove svece, a time i nove zagovornike i tihe čuvare. Spominjući pak tihe čuvare, važno je zahvaliti i njima jer danonoćno bdiju nad hrvatskim autocestama, njezinim djelatnicima, vozačima i putnicima.

Foto: HAC, Kip svetoga
Nikole na ulazu u tunel
Dubrave

Osobitu zahvalnost izražavam *Agenciji za elektroničke medije i Informativnoj katoličkoj agenciji* što su poduprli ovaj istraživački rad, ali i *Hrvatskim autocestama d.o.o.* na čelu s gosp. Borisom Huzjanom, direktorom, te njihovim Tehničkim jedinicama održavanja što su nesebično i velikodušno pružili svoju pomoć i podršku u realizaciji ovoga rada u nadi da ćemo, putujući svim ovim dionicama, otkriti sve bogatstvo cesta, mostova, tunela i vijadukata. Jer svi ti kilometri dionica su tu da nas međusobno povezuju i omogućuju nam da na siguran način putujemo i prema svojim odredištima i prema svojim kućama.

Upoznavajući autoceste, nećemo se upoznati samo s betonskim, čeličnim i asfaltiranim površinama, već i sa svim dobrim ljudima koji svakodnevno rade na ovim dionicama kako bi se putovalo sigurno. Upoznat ćemo se i s prekrasnim mjestima i krajolicima Republike Hrvatske i njezinim stanovnicima koji su zapravo i najveće bogatstvo svake zemlje, pa onda tako i Lijepe naše.

Osim svega toga, ovim radom po prvi put smo se sustavno upoznali i s tihim čuvarima dionica hrvatskih autocesta. Zato, kad putujući ugledamo kojega tihog čuvara, nemojmo i mi zaboraviti biti tihi čuvari jedni drugima...

vlč. mr. sc. Tomislav Hačko

***Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz
Programa poticanja novinarske izvrsnosti.***

VIJEĆE ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

Ključne riječi: A1 AEM agencija za elektroničke medije HAC
Hrvatske autoceste informativna katolička agencija (IKA) Krka Majstorska cesta
Tehnička jedinica održavanja Tihi čuvari hrvatskih autocesta

Daljnje korištenje vijesti u medijima samo uz prethodno odobrenje izdavača.
Sva prava pridržana © 2018 - 2019 Hrvatska katolička mreža